

گاہی بہ فقہ خانوادہ باروئیکردی بہ جامعیت قرآن کریم

محمد مہدی خواجہ پور بندگی
احمد توکلی

انتشارات شهر علم

عنوان:

نگاهی به فقه خانواده با رویکردی به

جامعیت قرآن کریم

گردآور و تالیف:

محمد علی خواجه پوربنادکی،

احمد توکلی

ناشر:

شهر علم

چاپخانه:

مرکز چاپ دیجیتال صداقت

نوبت چاپ:

اول

شمارگان:

۲۰۰

قیمت:

۲۹۰۰۰۰ ریال

عنوان و نام پدیدآور: نگاهی به فقه خانواده با رویکردی

به جامعیت قرآن کریم/ گردآوری و تالیف محمدمهدی

خواجه پوربنادکی، احمد توکلی

تهیه و تالیف: محمدمهدی خواجه پوربنادکی، احمد

توکلی

مشخصات نشر: تهران، شهر علم، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری:

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۲۵-۰۰۰-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیفا

موضوع: حقوق خانواده (فقه) — جنبه های قرآنی

رد بندی کنگره: ۹۱۳۹۷/ع۷/ح۱۰۴/ BP

رده بندی دیوب: ۲۹۷/۱۵۹

سامانه: شناسی ملی: ۵۶۱۴۳۵۵

آدرس: تهران، میدان انقلاب، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، مجتمع فروزنده، طبقه ۱، پلاک ۷۰۱

موبایل: ۰۹۱۲۱۷۵۳۷۰۶

تلفن: ۰۲۱۶۶۴۰۱۹۳۸

پست الکترونیکی: Shahre.elm@yahoo.com

۱۳	۱- فقه
۱۳	۱-۱- فقه در لغت
۱۳	۱-۲- فقه در فرهنگ قرآن کریم
۱۵	۱-۳- فقه در اصطلاح
۱۶	۲- خانواده
۱۶	۲-۱- مفهوم خانواده در لغت
۱۶	۲-۲- مفهوم خانواده در اصطلاح
۱۷	۲-۳- مفهوم خانواده در قرآن کریم
۲۰	۳- مفهوم جامعیت
۲۰	۳-۱- جامعیت در لغت
۲۰	۳-۲- جامعیت در اصطلاح
۲۰	۳-۳- منظور از جامعیت قرآن کریم
صل دوم: جامعیت فقه خانواده در قرآن کریم از نگاه اجمالی و کلی	
۲۴	۱- دلایل جامعیت قرآن کریم دینی و اجتماعی فقه خانواده
۲۴	۱-۱- آیات الهی و جامعیت قرآن کریم
۲۶	۱-۲- روایات اسلامی
۲۷	۱-۳- دلایل عقلی
۳۰	۲- بیان اصول کلی حاکم بر خانواده دینی فقه خانواده
۳۰	۲-۱- اهتمام به کرامت انسانها (اصل کرامت)
۳۳	۲-۲- اصل تأمین نیازهای عاطفی (مودت و رحمت) و اخلاق محوری در خانواده
۳۴	۲-۳- اصل عدالت
۳۶	۲-۴- اصل مصلحت
۳۷	۲-۵- اصل حکمیت
۳۹	۲-۶- اصل ثبات و امنیت
۴۱	۲-۷- اصل مشورت
۴۵	۲-۸- اصل تأمین نیازهای جنسی
۵۱	۳- بیان حقوق کلی خانواده به معنای عام در قرآن کریم
۵۱	۳-۱- حق حیات
۵۶	۳-۲- حق مساوات
۶۰	۳-۳- حق حاکمیت
۶۳	۳-۴- حق مالکیت
۶۴	۳-۵- حق سرپرستی مرد در خانواده
۶۷	۳-۶- حق تربیت

فصل سوم: جامعیت فقه خانواده در قرآن کریم از نگاه تفصیلی

۷۱	۱-۲-۳ مباحث فقهی والدین
۷۱	۱-۲-۳ احسان و احترام
۷۴	۱-۲-۳ اطاعت و حدود آن
۷۴	۱-۲-۳ نفقه و حدود آن
۷۶	۱-۲-۳ ارث والدین و حدود آن
۷۸	۲-۳ مباحث فقهی فرزندان
۷۸	۱-۲-۳ حق حیات
۸۰	۲-۲-۳ حق نفقه
۸۱	۳-۲-۳ حق دفاع
۸۲	۴-۲-۳ حق حضانت
۸۳	۵-۲-۳ حق ارث
۸۵	۶-۲-۳ حق مشورت
۸۶	۷-۲-۳ حق ولایت
۸۸	۸-۲-۳ رعایت عدالت بین فرزندان
۸۹	۹-۲-۳ تزویج فرزندان
۹۰	۱۰-۲-۳ حق تعلیم و تربیت
۹۱	۳-۳ مباحث فقهی خواهران و برادران
۹۱	۱-۳-۳ حق ارث
۹۳	۲-۳-۳ حق دوستی و صلہ رحم
۹۴	۳-۳-۳ حق محرمیت
۹۵	۴-۳-۳ مباح بودن غذا خوردن در خانه خواهر و برادر
۹۷	۴-۳ مباحث فقهی اقارب و خویشاوندان
۹۷	۱-۴-۳ نفقه
۹۸	۲-۴-۳ وصیت
۹۹	۳-۴-۳ صلہ رحم
۱۰۱	۴-۴-۳ حق ارث
۱۰۲	۵-۴-۳ مباح بودن غذا خوردن در خانه خویشاوندان
۱۰۳	۵-۳ مباحث فقهی همسران در قرآن کریم
۱۰۳	۱-۵-۳ احکام قبل از ازدواج
۱۰۳	۱-۱-۵-۳ امر به ازدواج در قرآن کریم
۱۰۶	۲-۱-۵-۳ انواع ازدواج
۱۰۶	۳-۱-۵-۳ خطبه و خواستگاری
۱۰۸	۴-۱-۵-۳ احکام نگاه به همسر آینده
۱۰۹	۵-۱-۵-۳ کفویت زن و مرد

۱۱۰	۵-۳-۲ احکام حین ازدواج
۱۱۰	۵-۳-۱ مهریه
۱۱۲	۵-۳-۲ خطبه و عقد
۱۱۴	۵-۳-۳ شرایط ضمن عقد ازدواج
۱۱۶	۵-۳-۴ موانع ازدواج و اسباب حرمت آن
۱۱۶	۵-۳-۴-۱ خویشاوندی نسبی
۱۱۹	۵-۳-۴-۲ خویشاوندی رضایی
۱۱۹	۵-۳-۴-۳ خویشاوندی سببی
۱۲۱	۵-۳-۴-۴ طلاق سوم
۱۲۲	۵-۳-۴-۵ همسر داشتن یا در عده بودن (احضان و اعتداد)
۱۲۲	۵-۳-۴-۶ داشتن پنج همسریه صورت همزمان
۱۲۳	۵-۳-۴-۷ ازدواج با مشرکان
۱۲۴	۵-۳-۵ اسباب فسخ و از هم گسستگی ازدواج در اسلام
۱۲۴	۵-۳-۵-۱ ارتداد
۱۲۵	۵-۳-۵-۲ اسلام آوردن مرد و مرد بودن همسر
۱۲۶	۵-۳-۵-۳ طلاق
۱۲۶	۵-۳-۵-۴ وفات
۱۲۷	۵-۳-۵-۵ لعان
۱۲۸	۵-۳-۵-۶ظهار
۱۲۹	۵-۳-۵-۷ ایلاء
۱۳۰	۵-۳-۵-۸ مباحث فقهی بعد از ازدواج در قرآن کریم
۱۳۰	۵-۳-۱ حقوق زوجیت
۱۳۱	۵-۳-۱-۱ حقوق زن بر شوهر
۱۳۱	۵-۳-۱-۱-۱ مهریه
۱۳۴	۵-۳-۱-۱-۲ حق نفقه
۱۳۵	۵-۳-۱-۱-۳ حق حضانت و شیر دادن
۱۳۶	۵-۳-۱-۱-۴ حق ارث همسر
۱۳۷	۵-۳-۱-۱-۵ حق هم خوابگی و زناشویی
۱۳۷	۵-۳-۱-۲ حقوق مرد بر زن
۱۳۷	۵-۳-۱-۲-۱ حق ولایت و سرپرستی
۱۳۹	۵-۳-۱-۲-۲ حق تمکین و اطاعت از شوهر
۱۴۰	۵-۳-۱-۳ حق طلاق
۱۴۳	۵-۳-۱-۴ حق استمتاع
۱۴۳	۵-۳-۱-۵ حق ارث
۱۴۵	۵-۳-۱-۶ حق اظهار زینت

۱۴۵	 حق نگه داشتن عده ۷-۲-۱-۳-۵-۳
۱۴۷	 حقوق مشترک همسران در قرآن کریم ۳-۱-۳-۵-۳
۱۴۷	 حسن معاشرت ۱-۳-۱-۳-۵-۳
۱۴۹	 اهمیت دادن به مسائل دینی ۲-۳-۱-۳-۵-۳
۱۴۹	 حق ارث ۳-۳-۱-۳-۵-۳
۱۵۲	 حق مالکیت ۴-۳-۱-۳-۵-۳
۱۵۳	 تعدد زوجات و بررسی احکام فقهی آن در قرآن کریم ۲-۳-۵-۳
۱۵۳	 ازدواج مجدد مرد ۱-۲-۳-۵-۳
۱۵۵	 ازدواج مجدد زن ۲-۲-۳-۵-۳
۱۵۶	 بررسی حقوق زوجین در پیشگیری از بارداری و تلقیح مصنوعی ۲-۳-۵-۳
۱۶۱	 بررسی مباحث فقهی نشوز زوجین در قرآن کریم ۳-۳-۵-۳
۱۶۱	 نشوز زن و احکام آن ۴-۲-۵-۳
۱۶۵	 نشوز مرد و احکام آن ۴-۳-۵-۳
۱۶۶	 مباحث فقهی در حدایی در قرآن کریم ۴-۵-۳
۱۶۷	 طلاق در لغت و اصطلاح ۱-۴-۵-۳
۱۶۷	 احکام فقهی طلاق در قرآن کریم ۲-۴-۵-۳
۱۶۸	 احکام طلاق قبل از آمیزش و بعد از تعیین مهریه ۳-۴-۵-۳
۱۶۸	 احکام طلاق قبل از آمیزش قبل تعیین مهریه ۴-۴-۵-۳
۱۶۹	 احکام فقهی طلاق بعد از آمیزش ۵-۴-۵-۳
۱۷۰	 احکام فقهی طلاق رجعی در قرآن کریم ۶-۴-۵-۳
۱۷۲	 احکام فقهی طلاق بائن در قرآن کریم ۷-۴-۵-۳
۱۷۲	 طلاق خلع و مبارات ۱-۷-۴-۵-۳
۱۷۳	 سه طلاقه ۲-۷-۴-۵-۳
۱۷۴	 حقوق زنان مطلقه در قرآن کریم ۸-۴-۵-۳
۱۷۴	 پرداخت متعه ۱-۸-۴-۵-۳
۱۷۵	 حق مسکن ۲-۸-۴-۵-۳
۱۷۶	 نفقه زنان باردار مطلقه ۳-۸-۴-۵-۳
۱۷۸	 نتیجه
۱۷۹	 فهرست منابع

حمد و ثنا، خداوند یکتا را، که جهان آفرینش و نظام خلقت در دست تربیت و پرورش اوست. کسی که نعمت‌های بی‌شماری را بر انسان ارزانی داشت و او را خلیفه خویش در روی زمین قرار داد و بر آفرینشش مباحثات نمود و درود و رحمت بی‌پایان بر حضرت ختمی مرتبت، نیر اعظم، رسول خوبی‌ها، حضرت محمد ﷺ و آل طاهرینش، که ستارگان آسمان ولایت و امامت، معدن علم، منتهای حلم، ابواب ایمان و کشتی‌های نجات این امتند. مهمترین عامل پیشرفت در جامعه، ریشه در فرد و خانواده دارد. خانواده خود تشکیل دهنده جامعه بزرگ است حال آنکه خود یک جامعه کوچک است. پرا واضح است که اگر خانواده سالم نباشد، جامعه نیز به تبع آن سالم نخواهد ماند. برای ساختن جامعه‌ای شایسته و سالم و مدینه فاضله، باید خانواده به گونه‌ای ساخته شود که خدای متعال به آن فرمان داده است. خانواده‌ای که دستورات معیشتی خود را از منبع وحی بیکران الهی یعنی قرآن کریم، دریافت می‌کند و به احکام آن التفات ویژه دارد، از گزند از آسیبهای اجتماعی و وسوسه رافت‌های شیطانی در امان است و اسیر ناهنجاری‌های موجود در جوامع غربی که با موازین دینی و سازگاری نیست نخواهد گشت خانواده یکی از مهم‌ترین و ارزشمندترین پایه‌های نظام اجتماعی اسلام است، جامعه که خود بر پایه‌های استواری مانند: سلامت، فضیلت، آداب ارزشمند، هماهنگی و سازگاری، تعادل و پایداری، با جامعه برای جلوگیری از ذوب و ضایع گردیدن افراد، قرار گرفته است از مقایسه اصول و قواعد نظام خانواده‌گی در اسلام و واقعیت‌های موجود در آن با دیگر نظام‌های موجود در شرق و غرب این نتیجه به دست می‌آید که نظام خانواده در اسلام، نظامی معنوی، مقدس، ارزشی، اصلاح و ماندگار برای همه بشریت است؛ زیرا قوانین و اصول حاکم بر آن، از دانای مطلق که از تمامی سازگارهای وجود انسانی آگاه است و از منبع و مصدری چون قرآن کریم که از سوی همان عالم به تمام ابعاد وجودی انسان است، سرچشمه می‌گیرد و قابل مقایسه با قوانین انسانی که ریشه در هواهای نفسانی و امیال شیطانی بشر دارد ندارد. و لذا لازم است قوانین و اصول حاکم بر خانواده اسلامی به عنوان یک بخش مهم از جامعه اسلام مورد بررسی قرار گرفته و دیدگاه جامع قرآن در رابطه با نظام خانواده مورد بررسی قرار گیرد.

اسلام به عنوان آخرین و کاملترین دین الهی یکی از مهم‌ترین ریشه‌های پیشرفت، کمال و سعادت جامعه خانواده می‌داند کما اینکه یکی از مهمترین ریشه‌های سقوط و اضمحلال جامعه نیز خانواده می‌باشد. از این جهت برای این نهاد مقدس و مهم، احکامی جامع و کامل را تدوین و تشریع نموده است که به همه ابعاد وجودی آن نظر دارد و برای تک تک اعضای خانواده وظائفی را در نظر گرفته است تا چراغ راه هدایت برای این نهاد مقدس باشد زیرا حیات و ممات جامعه تا حدودی در گرو حیات و ممات خانواده است و خانواده‌ای که بر اساس اصول متقن و محکم و حساب شده نباشد در واقع فاقد حیات است و نمی‌تواند اجزای یک جامعه فعال، مفید و زنده باشد.

این تحقیق در صدد آن است تا جامعیت قرآن را در بیان احکام خانواده مورد بررسی قرار داده و

مسائلی چون اصول و حقوق حاکم بر خانواده و مباحث فقهی مربوط به آن مانند ازدواج، طلاق و احکام قرآنی مرتبط با آن را مورد کنکاش قرار دهد لازم به ذکر است که این تحقیق فقط به مسائل قرآنی در مورد خانواده پرداخته و طرح مباحث حدیثی مرتبط به خانواده، به صورت مبسوط را به جایگاه خود موکول نموده است به عبارت دیگر این تحقیق بر اساس دیدگاه جامعیت مطلق که مبنی بر به کارگیری باطن و روایات معصومین می باشد انجام نمی پذیرد بلکه بر اساس ظاهر آیات مربوط به خانواده و با قطع نظر از تمامی روایات مرتبط به خانواده صورت گرفته است و معتقد است قرآن قوانین و اصول کلی مورد نیاز خانواده را مورد دقت و التفات خود قرار داده است و در این راستا از ذکر چیزی که در زندگی خانوادگی مورد نیاز باشد خوداری نکرده است و این همان معنای جامعیت قرآن در ذکر امور فقهی مورد نیاز خانواده است.

www.ketab.ir